



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ  
ΠΑΤΡΩΝ  
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά  
μαθήματα ΠΠ

# ΠΡΩΤΟΠΟΡΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΤΕΧΝΗ ΤΟΥ 20<sup>ο</sup> ΑΙΩΝΑ

Ενότητα 8: Νικόλας Κάλας (μέρος β') - Εκδοτικές  
προσπάθειες

Άννα-Μαρίνα Κατσιγιάννη  
Τμήμα Φιλολογίας

# Σκοποί Ενότητας

Βασικός σκοπός της όγδοης διδακτικής ενότητας είναι να κατανοήσουν οι φοιτητές τη συμβολή του ποιητή και κριτικού Νικόλα Κάλας στο ελληνικό υπερρεαλιστικό κίνημα και να ενημερωθούν για τις πρώτες εκδοτικές προσπάθειες των ελλήνων υπερρεαλιστών.

# Περιεχόμενα ενότητας

1. Νικόλας Κάλας (μέρος β')
2. Εκδοτικές προσπάθειες

# Περιγραφή μαθήματος

Στην όγδοη διδακτική ενότητα εξετάζεται η συμβολή του ποιητή και κριτικού Νικόλα Κάλας στο ελληνικό υπερρεαλιστικό κίνημα. Επίσης, οι φοιτητές θα ενημερωθούν για τις πρώτες εκδοτικές προσπάθειες των ελλήνων υπερρεαλιστών.

# Νικόλας Κάλας

## ❖ Η πρωτοτυπία του Καβάφη σύμφωνα με τον Κάλας:

- Ανακαλύπτει νέους ποιητικούς τρόπους.
- Εκμεταλλεύεται με ζωντανό τρόπο παλαιά θέματα και εκφραστικά μέσα και δημιουργεί μια απολύτως σύγχρονη ποίηση.

## ❖ Το ζήτημα της μνήμης:

- Ο Κάλας διατυπώνει μια θεωρητική παρατήρηση με βάση το έργο του Καβάφη για τη σχέση που αναπτύσσεται ανάμεσα στη μνήμη, την τέχνη και τη θρησκεία. Επισημαίνει ότι η ανάμνηση στην τέχνη αποτελεί μια διαδικασία έκφρασης του ασύνειδου. Με τη χρονική αποστασιοποίηση τα γεγονότα λαμβάνουν μια υποκειμενική διάσταση. Μέσα στον συλλογισμό αυτό παρατηρεί ότι το θρησκευτικό συναίσθημα έχει ως αποτέλεσμα την επεξεργασία και τη μεταβολή της ανάμνησης με τρόπο που να αλλάζει το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα (βλ. Κ.Π. Καβάφης, «Μύρης Αλεξάνδρεια του 340 μ.Χ.»).

# Νικόλας Κάλας

➤ Το άρθρο του «**Νέες πνευματικές ζυμώσεις στο αντίπαλο στρατόπεδο**»:

- Είναι μια βιβλιοκρισία για τη συλλογή του Παλαμά *Δειλοί και σκληροί στίχοι*. Ο Κάλας χαρακτηρίζει τα ποιήματα του Παλαμά «τα κατακάθια της παλαμικής ποίησης». Πιο συγκεκριμένα:
- Η απόρριψη έχει όρους: αισθητικούς, ιδεολογικούς και πολιτικούς.
- Εντοπίζει τη μανιέρα.
- Κάνει λόγο για μπερδεμένη σύνταξη.
- Εντοπίζει περιττές εικόνες.
- Πλεονάζοντα επίθετα.
- Κοινότοπες ιδέες.
- Έλλειψη ακριβολογίας.
- Στιχουργική φλυαρία.

# Νικόλας Κάλας

❖ Ειρωνεύεται την κανονικοποίησή του στην ιστορία της νεοελληνικής λογοτεχνίας, τις πολιτικές του ευαισθησίες και πιστεύει ότι εξυπηρετεί τις ανάγκες του πολιτικού συστήματος. Παραλληλίζει τον ρόλο του παραλληλίζοντάς τον με εκείνον του Ντ' Αννούντσιο της φασιστικής Ιταλίας.

# Νικόλας Κάλας

- ❖ Οι θέσεις του για την κατασκευή της λογοτεχνικής παράδοσης συμπίπτουν με την αλλαγή του τοπίου που προκαλεί η πρώτη υπερρεαλιστική κίνηση στην Ελλάδα (1935).
- ❖ Για την ανακατασκευή της παράδοσης προτείνει τον Κάλβο, τον Καβάφη και τον Παπατσώνη.



# Νικόλας Κάλας

Ανδρέας Κάλβος



Πηγή:

[https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:%CE%91%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%AD%CE%B1%CF%82\\_%CE%9A%CE%AC%CE%B%CE%B2%CE%BF%CF%82.jpg](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CF%81%CF%87%CE%B5%CE%AF%CE%BF:%CE%91%CE%BD%CE%B4%CF%81%CE%AD%CE%B1%CF%82_%CE%9A%CE%AC%CE%B%CE%B2%CE%BF%CF%82.jpg)

Κ.Π. Καβάφης



Πηγή:

<https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Cavafy1900.jpg>

Τάκης Παπατσώνης



Πηγή:

<http://www.ikarosbooks.gr/author-details.asp?author=177>

# Εκδοτικές προσπάθειες

- Η πρώτη συλλογική εκδοτική προσπάθεια των υπερρεαλιστών στην Ελλάδα συνίσταται στην έκδοση των τευχών 3 (Μάρτιος 1937) και 4 (Απρίλιος 1937) του περιοδικού *Νέα Φύλλα*.
- Στα δύο τεύχη περιλαμβάνονταν ποιήματα των υπερρεαλιστών Εμπειρικού και Καλαμάρη, δύο σημαντικά δοκίμια του Καλαμάρη (ένα θεωρητικό κείμενο άτιτλο που επεξηγεί την επιλογή του ονόματος «υπερρεαλισμός» έναντι του «σουρρεαλισμού» και το δοκίμιο «ο κύριος Τσάτσος κριτικός»), η αναγγελία του 5<sup>ου</sup> τεύχους και η αναγγελία έκδοσης της *Ενδοχώρας*. Προσπάθησαν, δηλαδή, να δημιουργήσουν ένα forum για τον υπερρεαλισμό.

# Εκδοτικές προσπάθειες

- Η δεύτερη συλλογική εκδοτική προσπάθεια των υπερρεαλιστών είχε ως αποτέλεσμα την έκδοση του τόμου *Υπερρεαλισμός Α'* (Γκοβόστης, 1938).
- Περιείχε αρκετές μεταφράσεις λογοτεχνικών κειμένων, **το πρώτο μανιφέστο** του υπερρεαλισμού και τα ονόματα που απαρτίζουν το κίνημα. Η έκδοση αυτή δεν περιέχει κανένα άλλο θεωρητικό κείμενο και δεν διαθέτει πολιτικό, ιδεολογικό και κριτικό άξονα.

# Νικόλας Κάλας

## Εργογραφία και βιβλιογραφία του Νικόλα Κάλας (Επιλογή εργογραφίας)

- *Οδός Νικήτα Ράντου*, Αθήνα, Ίκαρος, <sup>1</sup>1977, <sup>2</sup>1997.
- *Κείμενα ποιητικής και αισθητικής*, Αλέξ. Αργυρίου (επιμ.), Αθήνα, Πλέθρον, 1982.
- *Γραφή και φως*, Αθήνα, Ίκαρος, 1983.
- *Η τέχνη στην εποχή της διακύβευσης και άλλα δοκίμια του Νικόλα Κάλας*, μετάφρ. Ανδρέα Λάππα, Αθήνα, Άγρα, 1997.
- *Δεκαέξι γαλλικά ποιήματα και αλληλογραφία με τον Ουίλλιαμ Κάρλος Ουίλλιαμς*, μετάφ. – σχόλια Σπήλιος Αργυρόπουλος, Βασιλική Κολοκοτρώνη, Αθήνα, Ύψιλον, 2002.

# Νικόλας Κάλας

## Εργογραφία και βιβλιογραφία του Νικόλα Κάλας (Επιλογή βιβλιογραφίας)

- Mario Vitti, «Ο Νικήτας Ράντος και η πρώτη του λογοτεχνική δραστηριότητα (μορφές της ποιητικής πρωτοπορίας στην Ελλάδα, 1930-1940)», *Επιστημονική Επετηρίς της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης*, τ. 16, 1977, σ. 451-464.
- Δ.Ζ. Ανδριόπουλος, «‘Φροϋδομαρξιστική’ αισθητική. Η περίπτωση του Ν. Κάλας», *Νέα Εστία*, τχ. 124 (1988) 1240-1248.
- *Νικόλας Κάλας. Ξαναδιαβάζοντας το έργο του 1907 - 1988*, Πρακτικά Διεθνούς Επιστημονικού Συνεδρίου, Οργανωτές: Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, περιοδικό *Μανδραγόρας*, Δήμος Κομοτηνής, Αθήνα, Μανδραγόρας, 2006.
- Lena Hoff, *Nicolas Calas and the Challenge of Surrealism*, Copenhagen, Museum Tusculanum Press, 2014.

# Τέλος Ενότητας



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

# Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Άννα-Μαρίνα Κατσιγιάννη,  
Τίτλος μαθήματος: «Πρωτοπορίες στην ευρωπαϊκή λογοτεχνία και  
στην τέχνη του 20<sup>ού</sup> αιώνα. Ενότητα 8: Νικόλας Κάλας (μέρος β΄) -  
Εκδοτικές προσπάθειες».

Έκδοση: 1.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/courses/LIT1853/>

# Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».



[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.



# Διατήρηση Σημειωμάτων

Οποιαδήποτε αναπαραγωγή ή διασκευή του υλικού θα πρέπει να συμπεριλαμβάνει:

- το Σημείωμα Αναφοράς
- το Σημείωμα Αδειοδότησης
- τη δήλωση Διατήρησης Σημειωμάτων
- το Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (εφόσον υπάρχει) μαζί με τους συνοδευόμενους υπερσυνδέσμους.

# Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Πατρών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

